

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT CHET TILLARI INSTITUTI

Ro'yxatga olingan № DP-61010500-1.11
2023-yil "30" 08

TARJIMA NAZARIYASI VA AMALIYOTI
FANING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 1000 000 – Xizmatlar
Ta'lim sohasi: 1010 000 – Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishi: 61010500 – Gid hamrohligi va tarjimonlik faoliyati
(ingliz tili)

Tarjima birliklari ularning kontekstda foydalanishi va turlari. Soʻz va maʼnoning siljishi. Omonimlar va ularni tarjima qilishda uchraydigan muammolar va ularni tarjima qilish usullari.	
4-mavzu. Tarjimada ekvivalentlik va adekvatlik. Tarjima jarayonida koʻp manoli soʻzlardan foydalanish. Tarjima usulini toʻgʻri tanlashning qaydarajada muhimligi. Takroriy tarjimadan foydalanmaslik va sinonimlarni qoʻllash usullari.	
5-mavzu. Tarjima transformatsiyalari va turlari haqida tushuncha. Leksik va Grammatik transformatsiyalar. Soʻz koʻchirish usullari. Tarjimada manoni saqlab qolish tarjima jarayonida uchraydigan bazi leksik va grammatik muammolar va ularni yechish usullari. Yuqoridagi usullarni ikki tilda solishtirish.	
6-mavzu. Polisemantik soʻzlar tarjimasi. Tarjimada milliylikni qayta tiklash. Tarjima qilishda koʻp maʼnoli soʻzlarning oʻrni. Tarjima jarayonida milliylikka eʼtibor qaratish. Adabiy tarjima va toʻgʻri soʻz qoʻllash. Adabiy tarjimada milliy eʼtiborga olish.	
7-mavzu. Xalqaro soʻzlar tarjimasi. Tarjimaning leksik muammolari. Xalqaro soʻzlar ularni tarjimada shaklining saqlanishi man oʻchishi va tarjima metodlari. Tarjimada uchraydigan bazi leksik muammolar va ularning yechimini topish.	
8-mavzu. Soʻz birliklarini tarjimasi. Tarjimaning Grammatik muammolari. Soʻz birliklari qoʻshma soʻzlar va soʻz birikmalari. Ularni tarjima qilishda uchraydigan baʼzi grammatik muammolar va ularni tarjima qilish usullari. Tarjima usullari niamalda qoʻllash va mustahkamlash.	
9-mavzu. Gapning tarjima xususiyatlari. Tarjimaning frazeologik muammolari. Matnda berilgan gaplarni matn mazmuniga moslashtirgan holda tarjima qilish. Frazeologik birliklar hususan maqol qotib qolgan soʻz iboralarini tarjima qilish usullari va tarjimada ekvivalentlikdan foydalanish.	
10-mavzu. Terminlar va atamalarining muammolari. Sohalarga oid ibora va terminlar maxsus kasblarga oid soʻzlar ularning turlari. Terminlarni tarjima qilish va bunda ekvivalentlikning oʻrni. Sohalarga kiritilgan zamonaviy terminlar tarjimada sinonim yoʻqligi va maʼno	

Fan/modulkodi	Oʻquv yili	Semestr	ESTS - Kreditlar	
TNA1306	2024-2025	3	6	
Fan/modulturi	Taʼlim tili	Haftadagi dars soatlari		
Majburiy	Oʻzbek/rus	5		
Fanning nomi	Auditoriya mashgʻulotlari (soat)	Mustaqil taʼlim (soat)	Jami yuklama (soat)	
Tarjima nazariyasi va amaliyoti	72	108	180	
I. Fanning maqsadi Fanning maqsadi-tarjima nazariyasi fani talabalarga tarjima sohasidagi bilimlarning nazariy asoslari, uning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, tarjima qonunlari va tamoyillarini oʻrgatish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish koʻnikmasini hosil qiladi. Fanning vazifasi - Fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy koʻnikmalar, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish vazifalarini bajaradi.				
II. Asosiy nazariy qism (maʼruza mashgʻulotlari) II.1.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Tarjima nazariyasi: maqsad va vazifalari. Tarjima nazariyasi tarjimaning keng jonli amaliyoti bilan bogʻliq boʻlgan qarashlar, fikr-mulohazalar, kuzatishlar va rang-barang kechimmalarni ilmiy-tanqidiy tadqiq etish, tarjima qonun-qoidalari va tamoyillarini, ularning chegaralari va meʼyorlarini tushuntirib beradi.				
2-mavzu. Tarjima turlari. Tarjimada pragmatika. Tarjima turlari va usullaridan foydalanish tarjima sifatini oshiruvchi vosita.Shu bilan birgalikda aslyat tilidagi birliklarning tarjima tilida oʻz aksini topishi juda muhim hisoblanadi. Bunda esa tarjima usullarining alohida oʻrni va vazifasi bor. Tarjima uchun muhim boʻlgan tarjima usullari va tarjima turlari matnlarni yoki asarlarni tarjima qilish jarayonidagi eng kerakli boʻlgan tarjimaning asosiy boʻgʻinidir.				
3-mavzu. Tarjima birliklari va maʼno turlari.				

ko'chirish usullari.

11-mavzu. Tarjimaning stilistik muammolari.

Badiiy adabiyotda tarjimaning muhimligi. O'quvchiga asar mano mazmunini o'zdatirmasdan asar tarjima qilish. Bunda milliylikka e'tibor berish. Badiiy asarlar tahlili.

12-mavzu. Tarjima va matn, badiiy matn va she'riyat.

Tarjima va matnning xususiyatlari. She'riyatda tarjimaning tutgan muhim o'rni. Ingliz va o'zbek she'riyatidagi o'xshash va farqli jihatlari. Qiyosiy tarjima va uni misollar yordamida o'rganish.

13-mavzu. Tarjima va matn. Realizmalar va milliy so'zlar tarjimasini.

Madaniyatlararo muloqot. Tarjima qilishda har bir xalqning milliy madaniyati, urf odatlarining tutgan muhim o'rni. Milliylikka oid so'zlar va realizmalar ularni tarjima qilish usullari.

14-mavzu. Tarjima va lug'at. Lug'atlar va ularning turlari.

Tarjima jarayonida lug'atlarning tutgan muhim o'rni. Lug'atlardan foydalanish usullari. Lug'atlarning turlari va ularni tarjimonlarga foydalanishning muhimligi. Zamonaviy lu'atlar.

15-Mavzu. She'r tarjimasining o'ziga xos xususiyatlari.

Tarjima va matnning xususiyatlari. She'riyatda tarjimaning tutgan muhim o'rni. Ingliz va o'zbek she'riyatidagi o'xshash va farqli jihatlari. Qiyosiy tarjima va unimisollaryordamida o'rganish. Inglizva O'zbek she'rini qiyoslash.

16-Mavzu. Maqol, matal va idiomalarni tarjima qilish usullari.

Matnda berilgan gaplarni matn mazmuniga moslashtirgan holda tarjima qilish. Frazologik birliklar hususan maqol matal qotib qolgan so'z iboralarini tarjima qilish usullari va tarjimada ekvivalentlikdan foydalanish.

17-Mavzu. Gazeta materiallarining leksik-grammatik xususiyatlari.

Xalqaro so'zlar ularni tarjimada shaklining saqlanishi mano ko'chishi va tarjima metodlari. Tarjimada uchraydigan bazi leksik muammolar va ularning yechimini topish.

18-Mavzu. Gazeta sarlavhalari tarjimasining o'ziga xos xususiyatlari.

Ommaviy axborot vositalari va ularning turlari. Gazeta jumallardagi maqolalar va ularning sarlavhalarini tarjima qilishning muhim xususiyatlari. Ingliz va O'zbek gazetasidagi farq va o'xshashliklarni solishtirish.

III. Semenar mashg'ulotlar bo'yicha ko'satma va tavsiyalar

Semenar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzularda tavsifiy beriladi:

1. Tarjima nazariyasi faniga kirish.
2. Tarjima nazariyasi fani maqsad va vazifalari.
3. Tarjima turlari.
4. Tarjima transformatsiyalari. Tarjimada pragmatika.
5. Xalqaro so'zlar tarjimasini.
6. Tarjima turlari.
7. Og'zaki va yozma tarjima turlari.
8. Tarjimada ma'no turlari.
9. Tarjimaning leksik va grammatik muammolari.
10. Adekvat tarjima.
11. Tarjimada ekvivalentlik.
12. Tarjima va matn.
13. Tarjima va madaniyat. Realizmalar va milliy so'zlar tarjimasini.
14. Tarjimada lug'atlardan foydalanish.
15. She'riyat tarjimasining o'ziga xos xususiyatlari.
16. Maqol, matal va idiomalarning tarjimasini.
17. Gazeta materiallari tarjimasining leksik grammatik muammolari.
18. Gazeta sarlavhalarining tarjimasini.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqilishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Tarjimaning asosiy muammolari.
2. Tarjima tarixi.
3. Tarjima jarayonida lug'atlardan foydalanish.
4. Lug'at turlari va ularning qo'llanilishi.
5. Tarjima va madaniyat. Realizmalar tarjimasini.
6. Badiiy matnlarning tarjimasini.
7. Ilmiy va texnik matnlarning tarjimasini.

	<p>8. Maqol, matal va idiomalarning tarjimasini.</p> <p>9. She'riyat tarjimasini.</p> <p>10. Badiiy matnlarning tarjimasini.</p> <p>11. Gazeta maqolalari tarjimasini.</p> <p>12. Ijtimoiy-siyosiy matnlarning tarjimasini.</p> <p>13. O'zbekiston tarjimonlari.</p> <p>14. Tarjima xalqaro muloqot sifatida.</p> <p>15. Tarjima san'at sifatida.</p> <p>16. Sharq va g'arb tarjima tarixi.</p> <p>17. Tarjimada ekvivalentlik.</p> <p>18. Tarjimaning asosiy turlari.</p>
3	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tarjima sohasidagi bilimlarni, tarjimada qo'llanadigan kategoriyalar to'g'risidabilmaga ega bo'lishi; - tarjima nazariy asoslarini, tarjima qilish qonunlari, usul va metodlari, tushunchalar, kategoriyalarni, tarjima qilish jarayonlarning xususiyatlarini bilishi va ko'nikmaga ega bo'lishi; - talaba tarjima hodisasi va jarayonlarni tahlil qilish usullarini qo'llash, tarjima muammolar bo'yicha to'g'ri usul va metodlardan foydalanish malakalariga ega bo'lishi kerak.
4	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaolkeys-stadilar; • blis-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; <p>jamoat bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.</p>
5	<p>VII. Kreditlarni olinish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>

6	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Muminov A. A Guide to Consecutive Translation. – T.: Tafakkurbo'stoni, 2013. – 320 p.</p> <p>2. G'ofurov I, Mo'minov O, Qambarov N. Tarjimanazariyasi. – T.: Tafakkurbo'ston, 2012. – 216 b.</p> <p>3. Safarov Sh. Tarjimashunoslikningkognitivsasoslari. Toshkent. 2019. 330 bet</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>1. Aznaurova E.S, Abdurakhmonova Kh.I, Translation theory and practice. – T.: O'qituvchi, 1989. – 176 p.</p> <p>2. Robinson, Douglas, ed. (2002), Translation Theory From Herodotus to Nietzsche. Manchester: St. Jerome.</p>
7	<p>Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2023-yil “30” 08 dagi “1”-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.</p>
8	<p>Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>S.E. Shodiyev - SamDChTI, “Tilvatarjima” kafedrasi dotsenti, PhD</p> <p>Sh.I. Ilxomova- SamDChTI, “Tilvatarjima” kafedrasi o'qituvchisi.</p>
9	<p>Taqrizchilar:</p> <p>O.O. Qo'ldoshev – SamDChTI, “Tarjima nazariyasi va amaliyoti” kafedrasi dotsenti, PhD.</p> <p>A.O. Odilov – Turizm va madaniy meros xalqaro universiteti, Turizm menejmenti kafedrasi mudiri, PhD, katta oqituvchi</p>